

Stan edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w Akademii Ekonomicznej w Katowicach w świetle badań ankietowych

Na edukację dla zrównoważonego rozwoju składają się powiązane zagadnienia dotyczące środowiska, gospodarki i społeczeństwa. Niestety, często można zaobserwować błędną skłonność do oddzielnego traktowania ekonomicznych, społecznych oraz środowiskowych aspektów zrównoważonego rozwoju. Koncepcja zrównoważonego rozwoju zawiera propozycję pełnej integracji działań prorozwojowych i chroniących środowisko naturalne, dotyczących takich sfer i polityk jak, np. ekonomiczna, społeczna, energetyczna, rolna, transportowa czy handlowa. Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju jest nierozdzielalną częścią edukacji każdego człowieka. Pojęcie to jest dużo szersze i bardziej pojemne od edukacji ekologicznej, która jest tylko elementem edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju i jest ukierunkowana na zagadnienia środowiska, pomijając często aspekt społeczny i ekonomiczny. Skuteczna realizacja polityki zrównoważonego rozwoju wymaga zatem prowadzenia skoordynowanych działań edukacyjnych. Niestety przypadki realizowania całościowego programu edukacyjnego podporządkowanego zasadom zrównoważonego rozwoju są zjawiskiem rzadkim. Dla koordynacji działań edukacyjnych dla rozwoju zrównoważonego na poziomie globalnym duże znaczenie ma inicjatywa ONZ ustanawiająca Dekadę Edukacji na rzecz Zrównoważonego Rozwoju na lata 2005–2014, której celem jest wpisanie na stałe koncepcji zrównoważonego rozwoju w system edukacji. W marcu 2005 została przyjęta w Unii Europejskiej Strategia Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju Europejskiej Komisji Gospodarczej jako najważniejszy dokument strategiczny wdrażania w krajach Unii założeń Dekady. Celem Strategii jest zachęcenie państw członkowskich regionu EKG ONZ (Europejskiej Komisji Gospodarczej Organizacji Narodów Zjednoczonych) do opracowania i wcielenia zasad edukacji dla zrównoważonego rozwoju do formalnych systemów edukacji oraz edukacji nieformalnej i pozaformalnej (mimowolnej). Cele nauczania powinny obejmować wiedzę, umiejętności, zrozumienie, a także uwzględniać odpowiednie wartości. Strategia zwraca uwagę na holistyczny aspekt zrównoważonego rozwoju, który obejmuje m.in. kwestie związane z równouprawnieniem płci, prawami człowieka, zmniejszeniem ubóstwa, zdrowiem, zróżnicowaniem kulturowym, pokojem, etyką, odpowiedzialnością w kontekście

lokalnym i globalnym, demokracją i sprawowaniem władzy, sprawiedliwością, bezpieczeństwem, rozwojem miast i wsi, gospodarką, ochroną środowiska, zarządzaniem zasobami naturalnymi.

Polska jako kraj będący sojusznikiem i członkiem wielu porozumień międzynarodowych i konsekwentnie realizujący ogólne założenia zrównoważonego rozwoju, prowadzi działania edukacyjne mające na celu kształtowanie społeczeństwa. Zgodnie z wytycznymi zawartymi w polskich dokumentach programowych oraz tendencjami międzynarodowymi „Podstawy zrównoważonego rozwoju” powinny być jednym z przedmiotów podstawowych realizowanych na I stopniu studiów (studia licencjackie) dla wszystkich kierunków studiów. Niestety trzeba stwierdzić, że zapisy te pozostają czysto papierowe.

W Akademii Ekonomicznej w Katowicach przedmiot taki (pod nazwą „Podstawy ekorozwoju”) funkcjonował w latach ubiegłych, jednak w bardzo niewielkim zakresie. Należy zauważyć także, że treści związane ze zrównoważonym rozwojem były poruszane w ramach innych przedmiotów. Dla lepszego zilustrowania efektywności w nauczaniu dla zrównoważonego rozwoju zostało przeprowadzone badanie sondażowe studentów studiów zaocznych i dziennych Akademii Ekonomicznej w Katowicach w latach akademickich 2006/2007, 2007/2008 i 2008/2009. Według przeprowadzonych badań można zauważyć pozytywną tendencję wśród studentów AE w Katowicach dotyczącą rozumienia pojęcia zrównoważony rozwój. Wiele z ankietowanych osób nie utożsamia już zrównoważonego rozwoju z wąsko rozumianą ochroną środowiska, a także jest przekonanych o istotnym znaczeniu kwestii ekologicznych dla społeczeństwa i gospodarki. Ankietowani studenci wskazują także szereg przedmiotów, w których ramach były poruszane problemy zrównoważonego rozwoju. Można stwierdzić zatem, iż wprowadzenie kwestii związanych ze zrównoważonym rozwojem do programów nauczania przyniosło pożądany efekt. Wiele ankietowanych osób wskazuje także na potrzebę wprowadzania przedmiotu dotyczącego problemów zrównoważonego rozwoju do programów nauczania.

Niestety zmiany programów nauczania, które były dokonywane w ostatnich latach w Akademii Ekonomicznej w Katowicach należy ocenić negatywnie pod kątem realizacji wytycznych zawartych zarówno w Strategii Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej jak i Na-

rodowej Strategii Edukacji Ekologicznej. Likwidacji uległo szereg przedmiotów dotyczących omawianej tematyki na Wydziale Zarządzania i Ekonomii, a przedmioty takie nie funkcjonują także na Wydziale Finansów i Ubezpieczeń. W największym stopniu tematykę tę uwzględnia kierunek Gospodarka Przestrzenna na Wydziale Ekonomii, szczególnie w ramach specjalności Zarządzanie Środowiskiem i Przestrzenią. Studenci w trakcie zajęć specjalistycznych na tym kierunku zdobywają wiedzę i umiejętności m.in. z zakresu zintegrowanego zarządzania organizacją,

audytu przedsiębiorstw i instytucji, pozyskiwania środków na finansowanie zarządzania środowiskiem, tworzenia i realizowania strategii zrównoważonego rozwoju oraz komputerowego wspomagania zarządzania informacją o jakości i środowisku, jak też badania marketingowego rynku dóbr i usług środowiskowych.

Dr JADWIGA GIERCZYCKA
Śląska Wyższa Szkoła Zarządzania w Katowicach
prof. dr hab. ELŻBIETA LOREK
Akademia Ekonomiczna w Katowicach

Edukacja na rzecz zrównoważonego rozwoju w śląskich szkołach wyższych

Znajdujemy się w okresie zachodzących dynamicznych zmian dotyczących wdrażania zasad zrównoważonego rozwoju. Dotyczy to nie tylko poziomu lokalnego ale również i przede wszystkim poszczególnych sektorów przemysłu, w tym zwłaszcza przemysłu energetycznego związanego bezpośrednio z problematyką ochrony klimatu. Aby proces ten przebiegał prawidłowo potrzebni są wykształceni w tym zakresie absolwenci naszych szkół wyższych. Tak jak to ma miejsce w innych krajach europejskich takich jak np. Szwecja, uważana za lidera w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju (Uniwersytet w Göteborgu posiada specjalny Wydział kształcących studentów w problematyce zrównoważonego rozwoju). Dlatego jest tak ważne, aby w okresie rodzącego się nowego europejskiego prawa ochrony środowiska, kładącego nacisk na budowę ekoinnowacyjnej europejskiej gospodarki (w tym polskiej) położyć nacisk na wzmocnienie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Zapisy w dokumentach międzynarodowych wydawanych przez UNESCO, Unię Europejską jak i polskich dokumentach rządowych takich jak: Polska polityka ekologiczna, Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej nawiązują do celów związanych z:

- kształtowaniu świadomości społeczeństwa w zakresie zrównoważonego rozwoju i zagwarantowanie pełnego dostępu do informacji o środowisku,
- umożliwienie każdemu obywatelowi zdobywania wiedzy i umiejętności, niezbędnych dla poprawy stanu środowiska,

- tworzenie nowych wzorców zachowań konsumentów uwzględniających troskę o jakość środowiska i tym samym podejmujących świadome decyzje konsumenckie oraz kreujących tzw. odpowiedzialną konsumpcję.

Cele i kierunki ww. działań przypadają na okres gwałtownych zmian w gospodarce. Okres lat 2007-2013 jest związany m. in. z zaangażowaniem Polski w wydatkowanie ok. 100 mld euro (w ramach funduszy strukturalnych i funduszu spójności). Dlatego jest ważne aby wydatkowanie środków finansowych było zgodne z konstytucyjną zasadą zrównoważonego rozwoju, preferującego zintegrowane podejście do wybieranych projektów, w których dążyć się będzie do poprawy efektywności wykorzystania zasobów oraz poprawy jakości środowiska. Problematyka ta będzie wymagać absolwentów świadomych i wykształconych w kierunku zrównoważonego rozwoju. Pozostaje pytanie czy polskie szkoły wyższe przygotowują do tych zadań swoich absolwentów? Czy prowadzona edukacja dotycząca zrównoważonego rozwoju dostarcza studentom aktualnej wiedzy o przyszłych kierunkach działań innowacyjnych w gospodarowaniu zasobami naturalnymi. Dlatego też by odpowiedzieć na to ważne pytanie Autorzy podjęli badania dotyczące oceny budowania podstaw aktywnej edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju w niepublicznych szkołach wyższych w regionie śląskim. Podjęto również próbę określenia barier utrudniających prowadzenie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju i nakreślenia kierunków działań pozwalających na postęp w prowadzeniu tej edukacji.

Kolumna dofinansowana ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach